

**System monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ČR
ve vztahu k životnímu prostředí**

Subsystem VII

Zdravotní rizika pracovních podmínek a jejich důsledky.

**Zpráva o monitorování expozice rizikovým faktorům
práce a o hlášených profesionálních onemocněních
v roce 2017**

Odborná zpráva za rok 2017

Státní zdravotní ústav

Praha, září 2018

Ústředí systému monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ČR ve vztahu k životnímu prostředí

Řešitelské pracoviště:

Státní zdravotní ústav

Ředitelka ústavu:

MUDr. Helena Kazmarová

Ředitelka Ústředí monitoringu:

MUDr. Růžena Kubínová

Garant subsystému:

MUDr. Michael Vít, Ph.D.

Zpracovali:

Ludmila Bečvářová

Bc. Michaela Čerstvá, DiS.

MUDr. Zdenka Fenclová, CSc.

Dana Havlová

Doc. MUDr. Pavel Urban, CSc.

Mgr. Ondřej Vencálek

MUDr. Michael Vít, Ph.D.

Materiál je zpracován na základě usnesení vlády ČR č. 369/91 a č. 810/1998.

8. ZDRAVOTNÍ RIZIKA PRACOVNÍCH PODMÍNEK A JEJICH DŮSLEDKY

8.1 Monitorování expozice na základě údajů z kategorizace prací a pracovišť

K monitorování expozice rizikovým faktorům práce a pracovních podmínek slouží systém kategorizace prací. V jeho rámci má každý zaměstnavatel povinnost zhodnotit riziko a zařadit práce, které jsou na jeho pracovištích vykonávány, do jedné ze 4 kategorií, v závislosti na výskytu rizikových faktorů práce a na jejich závažnosti. Z údajů v Informačním systému Kategorizace prací vyplývá, že k datu 31. 12.2017 bylo zařazeno do všech kategorií práce (2, 2R, 3, 4) celkem 2 666 064 osob, což je o 502 298 osob více než za stejné období minulého roku. V kategoriích rizikové práce (2R, 3, 4) bylo evidováno 530 178 osob, což je o 48 781 zaměstnanců více než za stejné období minulého roku. Do kategorie 4, což jsou pracoviště vysoce riziková, bylo zařazeno 13 403 osob, což je o 375 zaměstnanců více než v minulém roce. Aktuální počet zaměstnanců zařazených podle jednotlivých kategorií práce v krajích je uveden v tabulce 8.1.1. Nejvíce exponovaných zaměstnanců v kategoriích rizikové práce (2R, 3, 4) je v kraji Moravskoslezském 102 690 osob, což je oproti minulému roku zvýšení o 12 077 zaměstnanců, následuje Středočeský kraj 55 541 osob, což je zvýšení o 7 407 zaměstnanců, nově je Ústecký kraj se 49 993 osobami. V Praze bylo evidováno 45 697 osob, což je zvýšení o 1 120 zaměstnanců (viz. tabulka č. 8.1.1.).

Tabulka č. 8.1.1. Počet exponovaných zaměstnanců v kategoriích 2, 2R, 3, 4

Kraj	Exp. osoby	Exp. ženy	Kategorie - 2 exp.		Kategorie - 2R exp.		Kategorie - 3 exp.		Kategorie - 4 exp.	
			Osoby	Ženy	Osoby	Ženy	Osoby	Ženy	Osoby	Ženy
Hlavní město Praha	258631	104422	212934	92380	2068	679	42971	11357	658	6
Jihočeský kraj	148945	58407	120392	48236	914	447	26629	9685	1010	39
Jihomoravský kraj	283735	111481	241159	97207	3593	1678	38309	12552	674	44
Karlovarský kraj	74596	32413	67135	30364	227	36	7169	2004	65	9
Kraj Vysočina	140249	50542	115418	45022	5468	1461	18952	4016	411	43
Královéhradecký kraj	140856	55854	113246	46830	5818	1684	21032	7280	760	60
Liberecký kraj	107451	43696	89302	37610	1337	366	16538	5694	274	26
Moravskoslezský kraj	356587	122090	253897	97068	12636	4973	86054	19747	4000	302
Olomoucký kraj	183062	68020	141163	54684	8475	3173	32337	10029	1087	134
Pardubický kraj	123361	45066	101470	39591	4624	1163	16669	4249	598	63
Plzeňský kraj	163429	63786	131960	54725	3722	1992	26638	7023	1109	46
Středočeský kraj	310091	110231	254550	94303	10096	3173	44312	12703	1133	52
Ústecký kraj	234485	97148	184492	79010	2425	1120	46567	16898	1001	120
Zlínský kraj	140567	57416	108749	44620	4438	1863	26757	10782	623	151
Celkem	2666045	1020572	2135867	861650	65841	23808	450934	134019	13403	1095

Nejvíce zaměstnanců ve všech kategoriích práce (2, 2R, 3, 4) je evidováno podle faktoru Fyzická zátěž – 1 327 335 osob (oproti minulému období nárůst o 3 %), Pracovní poloha – 1 074 635 osob (nárůst o 3 %), Hluk – 896 258 osob (nárůst o 2,8 %) (viz. tabulka č. 8.1.2.).

Tabulka č. 8.1.2. Počet exponovaných zaměstnanců v kategoriích 2, 2R, 3, 4 dle jednotlivých faktorů

Faktor	Exp. osoby	Exp. ženy	Kategorie - 2 exp.		Kategorie - 2R exp.		Kategorie - 3 exp.		Kategorie - 4 exp.	
			Osoby	Ženy	Osoby	Ženy	Osoby	Ženy	Osoby	Ženy
Prach	305163	53403	238187	45133	5960	1407	55540	6281	5476	582
Chemické látky	300419	140821	276116	132036	9420	4151	13338	4318	1545	316
Hluk	896258	203172	617083	162160	26607	5157	250672	25828	1896	27
Vibrace	250793	21339	183444	18431	6389	462	54394	2273	6566	173
Neionizující záření+ Elmag	39465	7362	16059	2491	297	13	23109	4858	0	0
Ionizující záření	62	28	62	28	0	0	0	0	0	0
Fyzická zátěž	1327335	546366	1212130	484266	9283	5703	105911	56397	11	0
Pracovní poloha	1074635	431517	1037150	418765	1559	856	35926	11896	0	0
Zátěž teplem	142970	37042	129386	34947	726	233	12809	1860	49	2
Zátěž chladem	251212	47079	246410	46250	29	2	4773	827	0	0
Psychická zátěž	845449	357189	805642	343650	1919	815	37888	12724	0	0
Zraková zátěž	239490	115713	224298	109531	142	114	15050	6068	0	0
Biologické činitele	195722	144354	163861	122052	10002	6747	21795	15497	64	58
Vybrané práce	1478	367	1418	339	12	0	48	28	0	0
Práce ve zvýšeném tlaku vzduchu	179	56	58	29	3	2	117	25	1	0
Celkem	5870630	2105808	5151304	1920108	72348	25662	631370	148880	15608	1158

V kategoriích rizikové práce (2R, 3, 4) je nejvíce evidovaných zaměstnanců v riziku faktoru Hluk – 279 472 osob (oproti minulému období nárůst o 3,8 %), Fyzická zátěž – 115 371 osob (nárůst o 7 %), Vibrace – 67 372 osob (nárůst o 2,5 %), Prach – 66 979 osob (nárůst o 3,5 %), viz tabulka 8.1.3.

Tabulka č. 8.1.3. Počet exponovaných zaměstnanců v kategoriích 2R, 3, 4

Kraj	Exp. osoby	Exp. ženy	Kategorie - 2R exp.		Kategorie - 3 exp.		Kategorie - 4 exp.	
			Osoby	Ženy	Osoby	Ženy	Osoby	Ženy
Hlavní město Praha	45697	12042	2068	679	42971	11357	658	6
Jihočeský kraj	28553	10171	914	447	26629	9685	1010	39
Jihomoravský kraj	42576	14274	3593	1678	38309	12552	674	44
Karlovarský kraj	7461	2049	227	36	7169	2004	65	9
Kraj Vysočina	24831	5520	5468	1461	18952	4016	411	43
Královéhradecký kraj	27610	9024	5818	1684	21032	7280	760	60
Liberecký kraj	18149	6086	1337	366	16538	5694	274	26
Moravskoslezský kraj	102690	25022	12636	4973	86054	19747	4000	302
Olomoucký kraj	41899	13336	8475	3173	32337	10029	1087	134
Pardubický kraj	21891	5475	4624	1163	16669	4249	598	63
Plzeňský kraj	31469	9061	3722	1992	26638	7023	1109	46
Středočeský kraj	55541	15928	10096	3173	44312	12703	1133	52
Ústecký kraj	49993	18138	2425	1120	46567	16898	1001	120
Zlínský kraj	31818	12796	4438	1863	26757	10782	623	151
Celkem	530178	158922	65841	23808	450934	134019	13403	1095

Při práci mohou být zaměstnanci exponováni i více než jednomu faktoru. V tabulce 8.1.4 je uveden údaj o počtu osob exponovaných podle počtu působících faktorů. Z údajů vyplývá, že 73,8 % zaměstnanců evidovaných v IS KaPr je exponováno více než jednomu faktoru pracovního prostředí, a více než čtyřem faktorům 28,5 % zaměstnanců.

Tabulka č. 8.1.4.

Počet faktorů	Počet zaměstnanců
1	550516
2	544386
3	404472
4	280414
Více	318817
Celkem	2098605

Uvedené počty evidovaných osob nelze považovat za neměnné. V dalším období bude docházet vzhledem k relativně rychlé obměně výrobních programů u malých a středních podniků k zániku a vzniku pracovišť. Je otázkou, zda IS KaPr bude schopen v aktuálním čase tyto změny zaevidovat. Bude docházet ke změnám počtu prací v jednotlivých kategoriích. V průběhu času dochází také k legislativním změnám, které zahrnují i nové poznatky o působení škodlivin na člověka.

8.2. Registr profesionálních expozic karcinogenům REGEX

8. ZDRAVOTNÍ RIZIKA PRACOVNÍCH PODMÍNEK A JEJICH DŮSLEDKY

8.2 Registr profesionálních expozic karcinogenům REGEX

Předmětem analýzy jsou data pocházející z databáze vedené od roku 2009, která byla vytvořena jako samostatný modul Informačního systému Kategorizace prací a nezahrnuje data, která byla získána v minulosti a jsou uložena v původní databázi REGEX.

Počet osob registrovaných v letech 2009 až červen 2018 v Registru osob profesionálně exponovaných karcinogenům byl 9 633. Informaci o objemu dat získávaných z jednotlivých regionů ČR poskytuje tab. 8.2.1. Mezi jednotlivými regiony jsou značné rozdíly. Nejvíce registrovaných profesionálně exponovaných osob je v krajích Moravskoslezském (2 165 osob), Vysočina (1 320), Středočeském (971), Praha (923), naopak nejméně v Karlovarském (155) a Jihočeském (169) kraji.

Tab. č. 8.2.1. Počty osob zavedených v REGEXu

Kraj	Počet osob
Celkem	9633
Hlavní město Praha	923
Jihomoravský kraj	219
Jihočeský kraj	169
Karlovarský kraj	155
Kraj Vysočina	1320
Královéhradecký kraj	770
Liberecký kraj	243
Moravskoslezský kraj	2165
Olomoucký kraj	601

Pardubický kraj	714
Plzeňský kraj	352
Středočeský kraj	971
Zlínský kraj	751
Ústecký kraj	280

Přehled o tom, při kterých ekonomických aktivitách, kódovaných podle metodiky NACE-CZ, dochází k expozici karcinogenním agens, prezentuje tab. 8.2.2. Tři nejčastější ekonomické aktivity, při kterých jsou pracovníci exponováni karcinogenům, jsou zdravotní péče (2 232 + 383 osob), Kovodělníci, strojírenští dělníci a pracovníci v příbuzných oborech (1 631 osob), obsluha stacionárních strojů a zařízení (2 321 osob).

Tab. 8.2.2. Počet registrovaných osob IS REGEX podle hospodářských aktivit v období 2009 – 2018 (ke dni 8. 6. 2018)

REGISTROVANÉ OSOBY V IS REGEX	Počet osob
Celkem	9645
Zákonodárci, nejvyšší státní úředníci a nejvyšší představitelé společností	1
Řídící pracovníci v oblasti správy podniku, obchodních, administrativních a podpůrných činnostech	4
Řídící pracovníci v oblasti výroby, informačních technologií, vzdělávání a v příbuzných oborech	5
Specialisté v oblasti vědy a techniky	44
Specialisté v oblasti zdravotnictví	2232
Specialisté v oblasti výchovy a vzdělávání	7
Techničtí a odborní pracovníci v oblasti vědy a techniky	436
Odborní pracovníci v oblasti zdravotnictví	383
Odborní pracovníci v obchodní sféře a veřejné správě	2
Všeobecní administrativní pracovníci, sekretáři a pracovníci pro zadávání dat	2
Úředníci pro zpracování číselných údajů a v logistice	7
Pracovníci v oblasti osobních služeb	3
Pracovníci v oblasti prodeje	25
Pracovníci osobní péče v oblasti vzdělávání, zdravotnictví a v příbuzných oblastech	306

Pracovníci v oblasti ochrany a ostražky	2
Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství	6
Kvalifikovaní pracovníci v lesnictví, rybářství a myslivosti	1
Řemeslníci a kvalifikovaní pracovníci na stavbách (kromě elektrikářů)	301
Kovodělníci, strojírenští dělníci a pracovníci v příbuzných oborech	1631
Pracovníci v oblasti uměleckých a tradičních řemesel a polygrafie	330
Pracovníci v oboru elektroniky a elektrotechniky	92
Zpracovatelé potravin, dřeva, textilu a pracovníci v příbuzných oborech	1014
Obsluha strojů a zařízení, montéři	2
Obsluha stacionárních strojů a zařízení	2321
Montážní dělníci výrobků a zařízení	141
Řidiči a obsluha pojízdných zařízení	174
Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	1
Uklízeči a pomocníci	44
Pomocní pracovníci v oblasti těžby, stavebnictví, výroby, dopravy a v příbuzných oborech	128

Pokud jde o expozice jednotlivým karcinogenním agens, nejčastějším důvodem k registraci je expozice cytostatikům (2 746 osob), profesionální expozice prachu tvrdých dřev (1 214 osob) a třetí nejčastější expozicí je expozice slévárenskému prachu (1 297 osob). Celkový přehled o expozicích jednotlivým karcinogenům uvádí tab. 8.2.3.

Tab. 8.2.3 Počet registrovaných osob v letech 2009–2016 podle karcinogenního agens

CHEMICKÝ KARCINOGEN	
1,3 Butadien	116
Benzen	313
Benzo(a)pyren	576
Cytostatika	2746
Dichlormethan	10
Dichroman draselný	22

Dimethylsulfát	48
Ethylenoxid	38
Formaldehyd	178
Horninové prachy	166
Chromu (VI) sloučeniny, jako Cr (jinde neuvedené)	221
Chromu sloučeniny	292
Kadmium a jeho sloučeniny, jako Cd (jinde neuvedené)	49
Látka s větou R 45 (Může vyvolat rakovinu.) nebo s větou H350 (Může vyvolat rakovinu.)	556
Látka s větou R 49 (Může vyvolat rakovinu při vdechování.) nebo s větou H350i (Může vyvolat rakovinu při vdechování.)	22
Nikl	183
Niklu sloučeniny, jako Ni (s výjimkou niktetrakabonylu)	298
Oxid kademnatý	75
Pesticidní látky	
Polycyklické aromatické uhlovodíky, karc. skup. 2	0
Práce spojené s expozicí polycyklickým aromatickým uhlovodíkům	43
Prach - azbestová vlákna - amfibolové azbesty	0
Prach - azbestová vlákna - chryzotil	
Prach - černouhelných dolů	458
Prach - dinas	98
Prach - grafit	268
Prach - koks	282
Prach - křemen	296
Prach - ostatní křemičitany (s výjimkou azbestu)	473
Prach - šamot	47
Prach - talek	2003
Prach z chromu	112
Prach z tvrdých (karcinogenních a senzibilizujících) dřevin	1214
Slévárenský prach	1297

Styren	480
Tetrachlorethen	23
Tetrachlormethan	12
Trichlorethen	11
Vinylchlorid	0
Vulkanizační dýmy	165
Vulkanizační dýmy rozpustné v cyklohexanu	13

8.3. Monitorování zdravotních účinků rizikových faktorů práce - Národní zdravotní registr nemocí z povolání

Výskyt profesionálních onemocnění zahrnujících nemoci z povolání a ohrožení nemocí z povolání je jedním z ukazatelů zdravotního stavu populace a pracovních podmínek. **Nemoc z povolání** je definována v nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání, ve znění pozdějších předpisů. (Zatím poslední novelizace byla provedena nařízením vlády č. 168/2014 Sb.). Podle tohoto nařízení se za nemoci z povolání považují nemoci vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených v seznamu nemocí z povolání. Nemocí z povolání se rozumí též akutní otrava vznikající nepříznivým působením chemických látek. **Ohrožením nemocí z povolání** se podle § 347 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, rozumí takové změny zdravotního stavu, jež vznikly při výkonu práce nepříznivým působením podmínek, za nichž vznikají nemoci z povolání, avšak nedosahují takového stupně poškození zdravotního stavu, který lze posoudit jako nemoc z povolání, a další výkon práce za stejných podmínek by vedl ke vzniku nemocí z povolání.

Jestliže u jakéhokoli pacienta vznikne důvodné podezření na nemoc z povolání, je ošetřující lékař povinen ho odeslat k poskytovateli pracovnělékařských služeb k posouzení tohoto onemocnění. Stejnou povinnost má i zaměstnavatel. Protože na pracovnělékařské služby se nevztahuje svobodná volba poskytovatele, stanoví vyhláška č. 104/2012 Sb., o posuzování nemocí z povolání, který poskytovatel je v případě daného pacienta příslušným k posouzení a uznání nemoci z povolání. **Posuzování a uznávání** nemocí z povolání upravuje především zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „zákon“). „Posuzováním“ se rozumí komplexní zhodnocení zdravotního stavu pacienta a jeho pracovních podmínek. „Uznávání“ pak představuje formální akt prohlášení dané nemoci pacienta za nemoc z povolání s příslušnými právními konsekvencemi. K uznávání nemocí z povolání jsou oprávněni pouze ti poskytovatelé v oboru pracovní lékařství, kteří získali povolení ministerstva zdravotnictví. V něm je mj. vymezeno území, pro které se tato zdravotní služba poskytuje.

Uznání nemoci z povolání se děje na základě zjištění zdravotního stavu před vznikem onemocnění, výsledků lékařských vyšetření a dále na základě ověření, zda pacient pracoval za podmínek, za kterých může předmětné onemocnění vzniknout. Zákon stanoví, kdo je kompetentní k ověření podmínek vzniku nemoci. Ve většině případů je to orgán ochrany veřejného zdraví (§ 62 odst. 1 a 3 zákona). Po získání všech nutných podkladů vydá příslušný poskytovatel lékařský posudek, kterým se daná nemoc uznává, resp. neuznává za nemoc z povolání.

Při **monitorování** osob, jejichž onemocnění bylo uznáno jako nemoc z povolání, se postupuje podle vyhlášky č. 116/2012 Sb., o předávání údajů do Národního zdravotnického informačního systému, který je definovaný v Hlavě III zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů a jehož součástí je **Národní registr nemocí z povolání**.

8.3.1. Profesionální onemocnění hlášená v ČR v roce 2017

V roce 2017 bylo v České republice u 1117 pracovníků (551 žen a 566 mužů) hlášeno celkem 1370 profesionálních onemocnění (viz. Graf č. 1), z toho bylo 1278 nemocí z povolání a 92 ohrožení nemocí z povolání. Incidence profesionálních onemocnění byla 29,3 případů na 100 tisíc zaměstnanců v civilním sektoru nemocensky pojištěných podle zákona č. 187/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Graf č. 1 Vývoj počtu hlášených případů nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání v letech 2000–2017

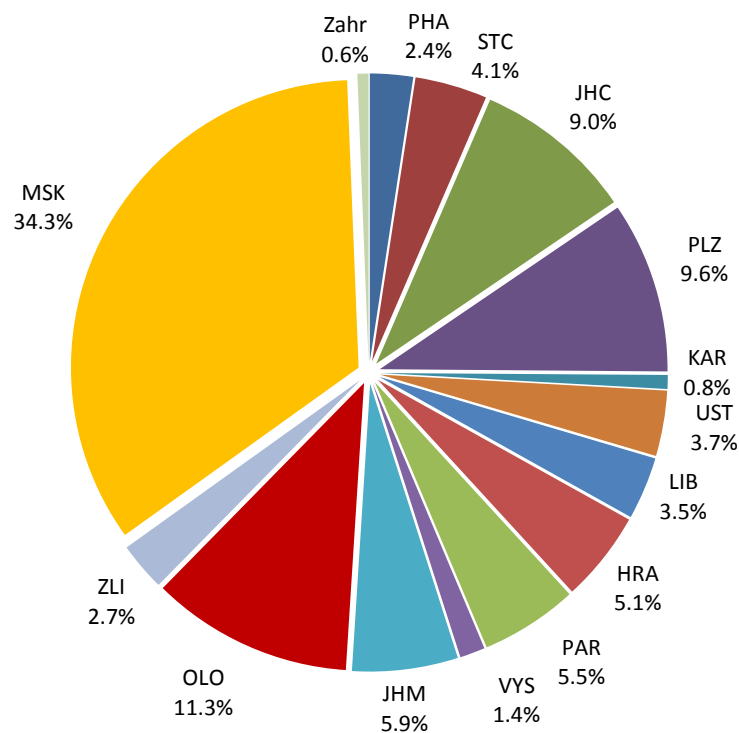

Ve srovnání s rokem 2016 (1, 2) vzrostl v roce 2017 celkový počet hlášených profesionálních onemocnění o 73, tj. o 5,6 % případů. Incidence profesionálních onemocnění vzrostla o 0,9 případů na 100 tisíc pojištěnců v civilním sektoru.

8.3.1.1. Nemoci z povolání

Nejvíce nemocí z povolání bylo diagnostikováno v Moravskoslezském kraji (celkem 438, tj. 34 % všech hlášených případů). Nejpočetnější kategorií hlášených nemocí z povolání v Moravskoslezském kraji představovala onemocnění způsobená fyzikálními faktory – celkem 329, tj. 43 % všech případů hlášených v rámci kapitoly II. seznamu nemocí z povolání. Šlo zejména o nemoci z přetěžování končetin (položky II.9 a II.10, celkem 193 případů), dále o nemoci z vibrací (položky II.6–II.8, celkem 131 případů) a o pneumokoniózu uhlokopů způsobenou černouhelným prachem s obsahem volného krystalického oxidu křemičitého, včetně nádorového onemocnění plic (položky III.1 a III.12, celkem 55 případů).

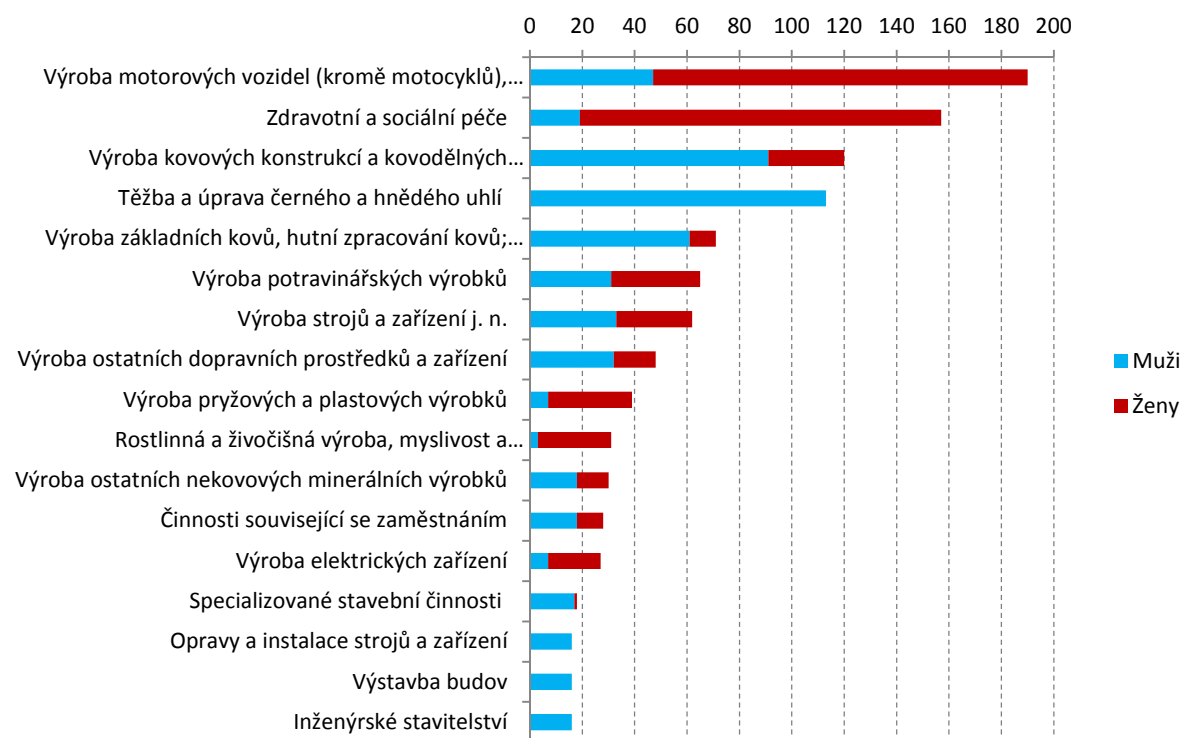
Graf č. 2 Struktura nemocí z povolání v roce 2017 podle krajů vzniku

Ve srovnání s rokem 2016 došlo v roce 2017 v sedmi krajích k nárůstu počtu hlášených nemocí z povolání o 1–63 případů. Největší nárůst byl v kraji Moravskoslezském. V dalších krajích byl zaznamenán pokles o 1–45 případů, největší pokles byl v kraji Ústeckém. U osmi pracovníků vznikla nemoc z povolání při práci v zahraničí (viz. Graf č. 2)

V roce 2017 nejčastěji onemocněli pracovníci v odvětví ekonomické činnosti „výroba motorových vozidel, přívěsů a návěsů“ (CZ NACE C29) se 190 případy. V sestupném pořadí následovala odvětví „zdravotní a sociální péče“ (CZ NACE Q86–88) se 157 hlášenými případy a odvětví „těžba a dobývání“ (CZ NACE B05–09) se 139 případy. V dalších odvětvích ekonomických činností byl počet hlášených nemocí z povolání v rozmezí 1–120 případů (viz. Graf č. 3).

Graf č. 3 Odvětví ekonomické činnosti s nejvyšším počtem hlášených případů nemocí z povolání v roce 2017

U pracovníků **při výrobě motorových vozidel** převažovala onemocnění z přetěžování končetin (155 případů), dále profesionální dermatózy (16 případů), alergická onemocnění dýchacích cest a plic (celkem 10 případů) a poškození periferních nervů z vibrací (8 případů).

V odvětví ekonomické činnosti „**zdravotní a sociální péče**“ převažovala zejména přenosná a parazitární onemocnění (131 případů, z toho scabies 95 případů). Jiná profesionální onemocnění zde byla zjišťována méně často – profesionální dermatózy 13krát, nemoci z přetěžování končetin 10krát (z toho syndrom karpálního tunelu 8krát, léze ulnárního nervu v oblasti lokte a impingement syndrom po jednom případě), rhizartróza z vibrací, exogenní alveolitida z peří a rakovina prsu z cytostatik po jednom případě.

Při těžbě a dobývání nerostných surovin dominovaly zejména nemoci způsobené černouhelným prachem s obsahem volného krystalického oxidu křemičitého (54 případů), dále onemocnění z vibrací (53 případů), onemocnění z přetěžování končetin (16 případů), profesionální dermatózy (6 případů) a onemocnění z ionizujícího záření (5 případů).

Nejčastěji onemocněli pracovníci zařazení podle klasifikace zaměstnání CZ-ISCO do hlavní třídy č. 8 s názvem „Obsluha strojů a zařízení, montéři“ (celkem 548, tj. 43 % případů) a do hlavní třídy č. 7 s názvem „Řemeslníci a opraváři“ (celkem 403, tj. 32 % případů). V obou těchto hlavních třídách se nejčastěji vyskytovala onemocnění způsobená fyzikálními faktory (celkem 365 a 294 případů).

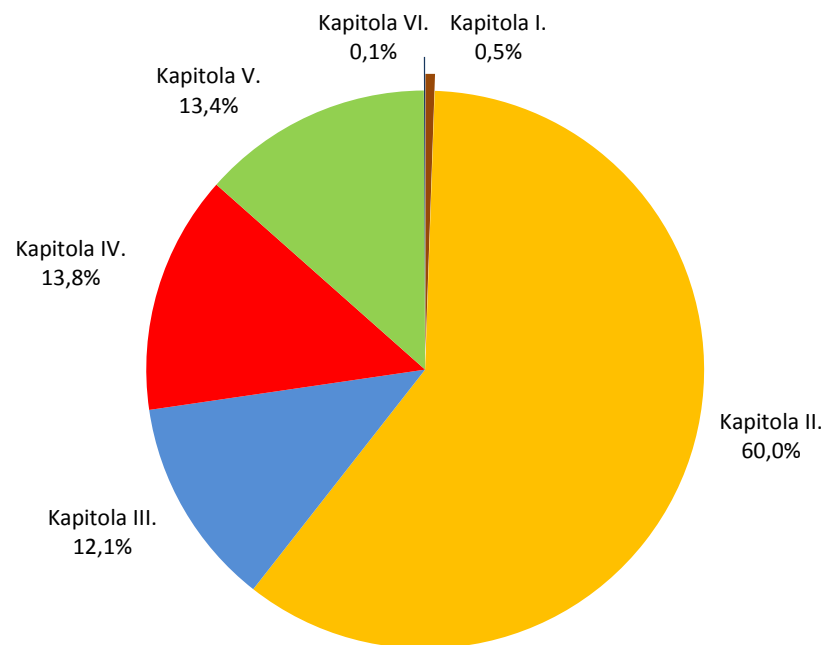
Podle kategorizace předmětné práce zaměstnavatelem vzniklo nejvíce nemocí z povolání u pracovníků při práci nerizikové zařazené do kategorie 1 a 2 – celkem 593, tj. 46 % onemocnění. Při práci zařazené zaměstnavatelem do rizikové kategorie 2R až 4 vzniklo celkem 564, tj. 44 % případů. U 121, tj. 10 % případů nebyla kategorizace práce zaměstnavatelem dosud provedena.

Podle hygienických posudků vypracovaných Krajskými hygienickými stanicemi (KHS) nebo Státním úřadem pro jadernou bezpečnost (SÚJB) vzniklo při pracích, které byly šetřeny a následně zařazené do rizikové kategorie 2R až 4, celkem 875, tj. 69 % nemocí z povolání. Při nerizikových pracích zařazených do kategorie 1 nebo 2 vzniklo celkem 332, tj. 26 % nemocí z povolání. V 71, tj. 6 % případech se KHS nemohla v době šetření ke kategorizaci práce spolehlivě vyjádřit.

Při pracích, které byly kategorizovány zaměstnavatelem jako nerizikové, vznikaly zejména nemoci přenosné a parazitární (133 případů), nemoci kožní (121 případů) a alergické nemoci plic a horních cest dýchacích (32 případů), u nichž dopředu nelze možnost onemocnění předvídat, protože se zde uplatňuje také individuální vnímavost jednotlivých osob.

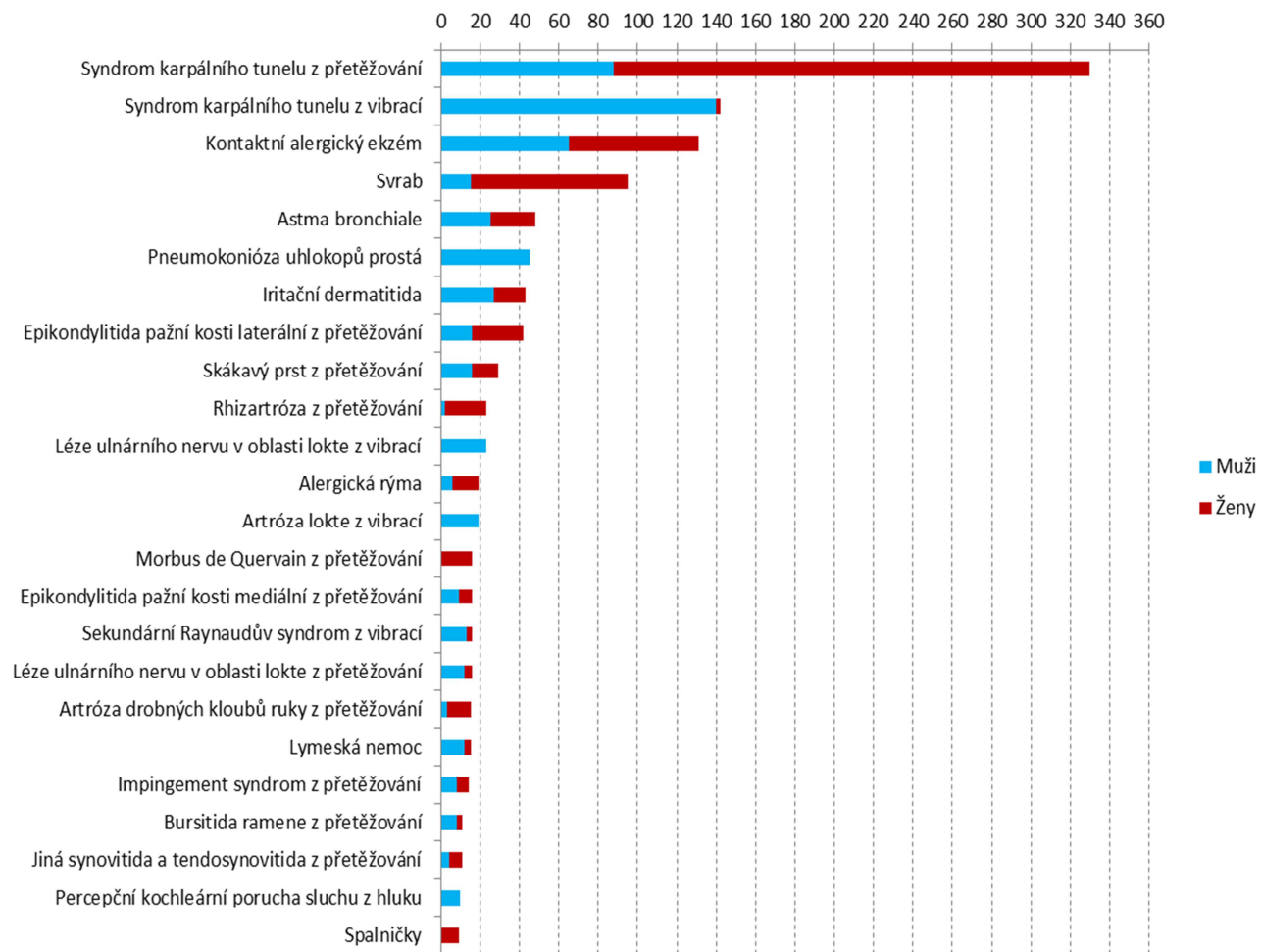
Nejvíce nemocí z povolání bylo vyvoláno působením fyzikálních faktorů (kapitola II – celkem 767 případů). V sestupném pořadí následovaly nemoci kožní (kapitola IV – celkem 177 případů), nemoci přenosné a parazitární (kapitola V – celkem 171 případů), nemoci týkající se dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobřišnice (kapitola III – celkem 155 případů), nemoci způsobené chemickými látkami (kapitola I – celkem 7 případů) a nemoci způsobené ostatními faktory a činiteli (kapitola VI – 1 případ).(viz. Graf č. 4, Graf č. 5)

Graf č. 4 Struktura nemocí z povolání v roce 2017 podle kapitol seznamu nemocí z povolání

- Kapitola I.- NzP způsobené chemickými látkami
- Kapitola II.- NzP způsobené fyzikálními faktory
- Kapitola III.- NzP týkající se dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobřišnice
- Kapitola IV.- NzP kožní
- Kapitola V.- NzP přenosné a parazitární
- Kapitola VI.- NzP způsobené ostatními faktory

Graf č. 5 Nejčastější diagnózy nemocí z povolání v roce 2017

8.3.1.2. Ohrožení nemocí z povolání

V roce 2017 bylo u 81 pracovníků hlášeno celkem 92 případů ohrožení nemocí z povolání. Nejvíce případů ohrožení nemocí z povolání bylo hlášeno z kraje Moravskoslezského a Ústeckého (35, resp. 13, tj. 38 %, resp. 14 % případů).

Postiženi byli především pracovníci „výroby motorových vozidel, přívěsů a návěsů“ (CZ NACE C29 celkem 23, tj. 25 % případů) a pracovníci „těžby a úpravy uhlí“ (CZ NACE B05 celkem 14, tj. 15 % případů).

Nejčastěji bylo diagnostikováno ohrožení nemocí z povolání poškozením periferních nervů z dlouhodobé nadměrné jednostranné zátěže končetin (položka II.10 celkem 49, tj. 53 % případů) a ohrožení poškozením periferních nervů z vibrací (položka II.7 celkem 17, tj. 19 % případů). V rámci těchto dvou položek byl lehký syndrom karpálního tunelu diagnostikován v 66 případech.

Ohrožení nemocí z povolání bylo nejčastěji diagnostikováno u pracovníků zařazených podle Klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO) do hlavní třídy č. 8 s názvem „Obsluha strojů a zařízení, montéři“ (60, tj. 65 % případů) a do hlavní třídy č. 7 s názvem „Řemeslníci a opraváři“ (25, tj. 27 % případů).

Nejvíce případů ohrožení nemocí z povolání vzniklo u pracovníků při práci zařazené zaměstnavatelem do rizikové kategorie 2R až 4 (celkem 61, tj. 66 % případů). V nerizikových kategoriích 1 a 2 vzniklo celkem 27, tj. 29 % případů. U čtyř osob nebyla práce zaměstnavatelem kategorizována.

Podle hygienických posudků vypracovaných KHS vzniklo při pracích, které byly šetřeny a následně zařazeny do rizikové kategorie 2R až 4, celkem 88, tj. 99 % ohrožení nemocí z povolání. V nerizikové kategorii 1 a 2 vznikly 4 případy ohrožení nemocí z povolání.

8.3.1.3. Závěr

V dlouhodobém horizontu let 2000–2017 jeví počet nově hlášených profesionálních onemocnění v průměru klesající tendenci. Mírný nárůst počtu případů hlášených v roce 2017 ve srovnání s rokem 2016 je nejspíše v rámci náhodného kolísání a způsobil jej zejména nárůst onemocnění periferních nervů z přetěžování končetin. V menší míře se na nárůstu podílely také kontaktní iritační dermatitidy a nemoci šlach, šlachových pochev, tíhových váčků, úponů svalů a kloubů z přetěžování končetin. Nejvíce ohroženými pracovníky byly v roce 2017 pracovníci při výrobě motorových vozidel, přívěsů a návěsů.

Nové nemoci z povolání, které byly do seznamu nemocí z povolání zařazeny od 1. 7. 2011 a od 1. 1. 2015, navýšily celkový počet hlášených případů v roce 2017 pouze o 7 případů. Šlo o dvě intoxikace způsobené z dalších látek nebo směsí látek (položka I.58), o čtyři nádorová onemocnění plic ve spojení s pneumokoniózou způsobenou prachem s obsahem volného krystalického oxidu křemičitého (položka III.12) a o jeden případ onemocnění chronickou obstrukční plicní nemocí v černouhelných dolech (položka III.13). Další nemoci, jako je rakovina hrtanu nebo rakovina ovaria způsobená azbestem, nebyly dosud do Národního registru nemocí z povolání hlášeny.

Detailní rozbor profesionálních onemocnění hlášených v České republice v roce 2017 je k dispozici na

http://www.szu.cz/uploads/NZP/Hlaseni_NzP_2017.pdf.